

Taal- en denk-uitlokkende gesprekken met kleuters

Taaldenkgesprekken in het KO

Marlies Algoet - Odisee

20/10/21

DOC ATLAS

Na deze sessie:

- weten jullie welke interactievaardigheden belangrijk zijn voor taalstimulering én denkstimulering
- kunnen jullie deze herkennen in activiteiten
- kunnen jullie deze toepassen

- weten jullie welke activiteiten zich goed lenen tot taaldenkgesprekken
- weten jullie hoe je ook op andere momenten taaldenken kunt inschakelen

- Kunnen jullie aan de slag met taaldenken

- zijn jullie vragen van bij de inschrijving (hopelijk) beantwoord

Inhoud

1. **Opwarmertje**
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT!**
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

1. Opwarmertje

Spreekkansen?

- Duo
- Plenum: doorvragen / op elkaar betrekken

Denkkansen?

- Interpreteren van prent, analyseren van wat je ziet
- Redeneren en argumenten zoeken voor je antwoord
- Vergelijken van antwoorden en evalueren van antwoorden

Inhoud

1. Opwarmertje
2. **Belang van kwaliteitsvolle interactie**
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT**!
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

2. Belang van kwaliteitsvolle interactie

Goede mondelinge taalvaardigheid is nodig ...

- om te **communiceren** met anderen
- om je goed te voelen (**sociaal-emotioneel** welzijn: opkomen voor jezelf, afspraken maken,)
- om grotere garantie op **schoolsucces** te hebben
 - om deel te kunnen nemen aan het klasgebeuren
 - om te leren
 - om te leren lezen
- om te participeren aan de **maatschappij**

... en moet daarom op school bijzonder veel aandacht krijgen.

2. Belang van kwaliteitsvolle interactie

En het gaat niet alleen om ‘zomaar’ of ‘veel’ babbelen ...

“Doordeweekse gesprekken zijn nodig en creëren ook taalkansen maar ze zijn ... niet voldoende ...

Onderzoek laat zien dat je hiervoor best een variatie aan rijke gesprekken plant... (waarbij) leerlingen moeten spreken als ze samen actief nadenken over de mogelijke oplossing van een probleem.” p.33

... maar om kwaliteitsvolle interactie met aandacht voor hogere denkvaardigheden.

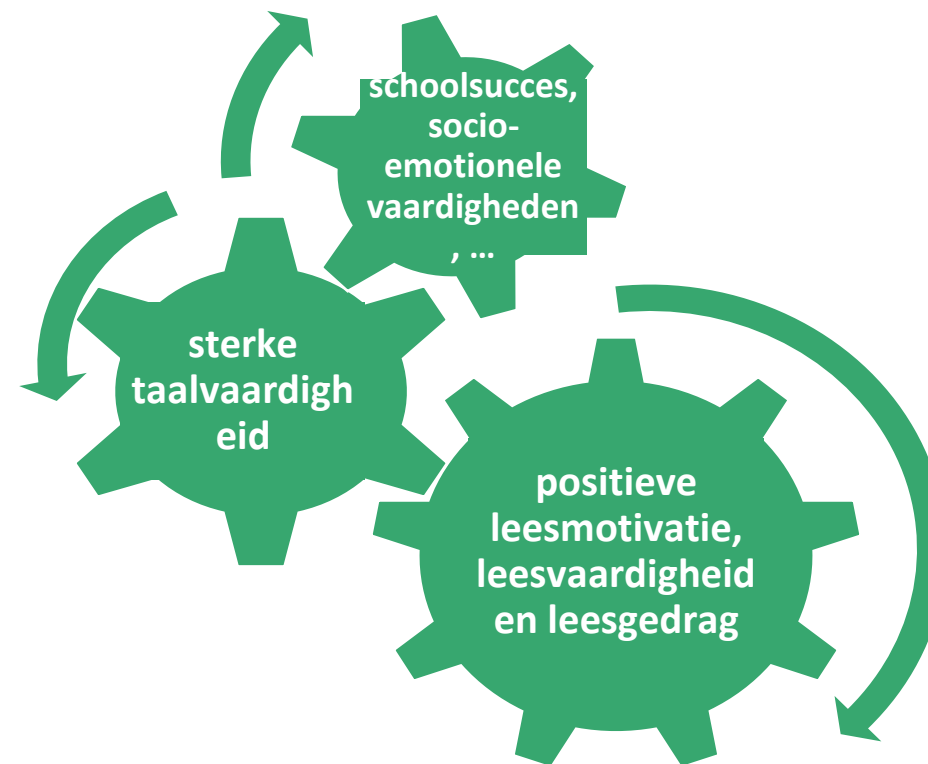
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie

*“Het is belangrijk om ... ruimte te maken voor mondelinge taalvaardigheid. Bekijk het als een bewuste investering die op lange termijn rendeert **voor zowel de mondelinge taalontwikkeling als voor lezen en schrijven.**” p. 33*

<https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=14126>

DOWNLOADBAAR (tik gewoon in: bouwstenen effectieve taaltrajecten)

Bron: Sullivan & Brown, 2013

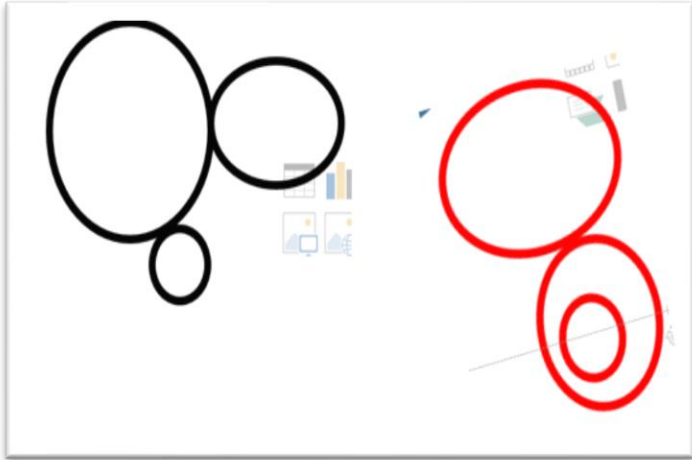
Inhoud

3 opdrachten

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. **Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools**
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT!**
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

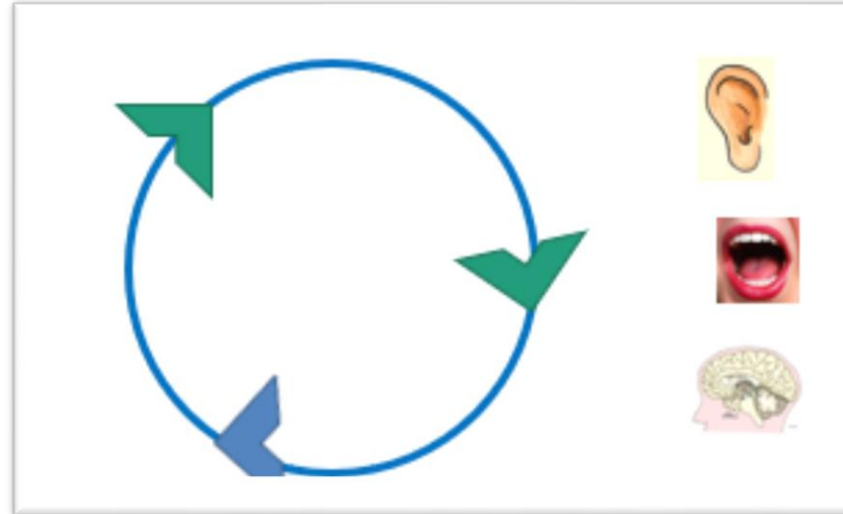
3 opdrachten

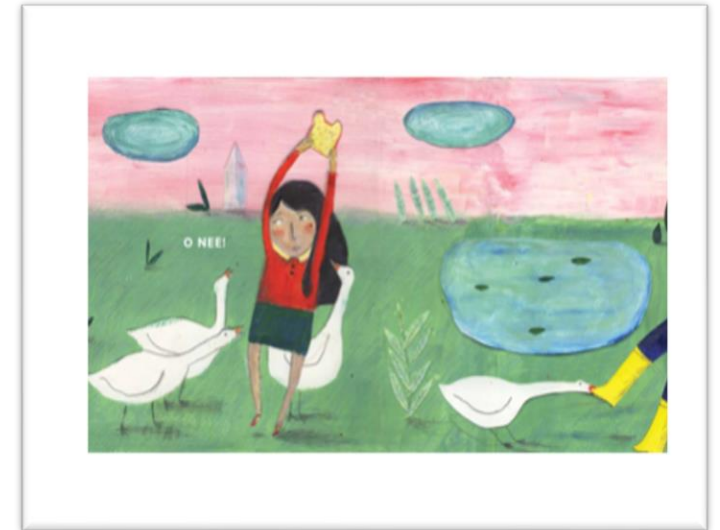
Kunnen = ondersteuning
door interactie tussen L-k en
tussen k-k

Willen = betekenisvolle en
motiverende taaltaken

Durven = positief en veilige
leerklimaat

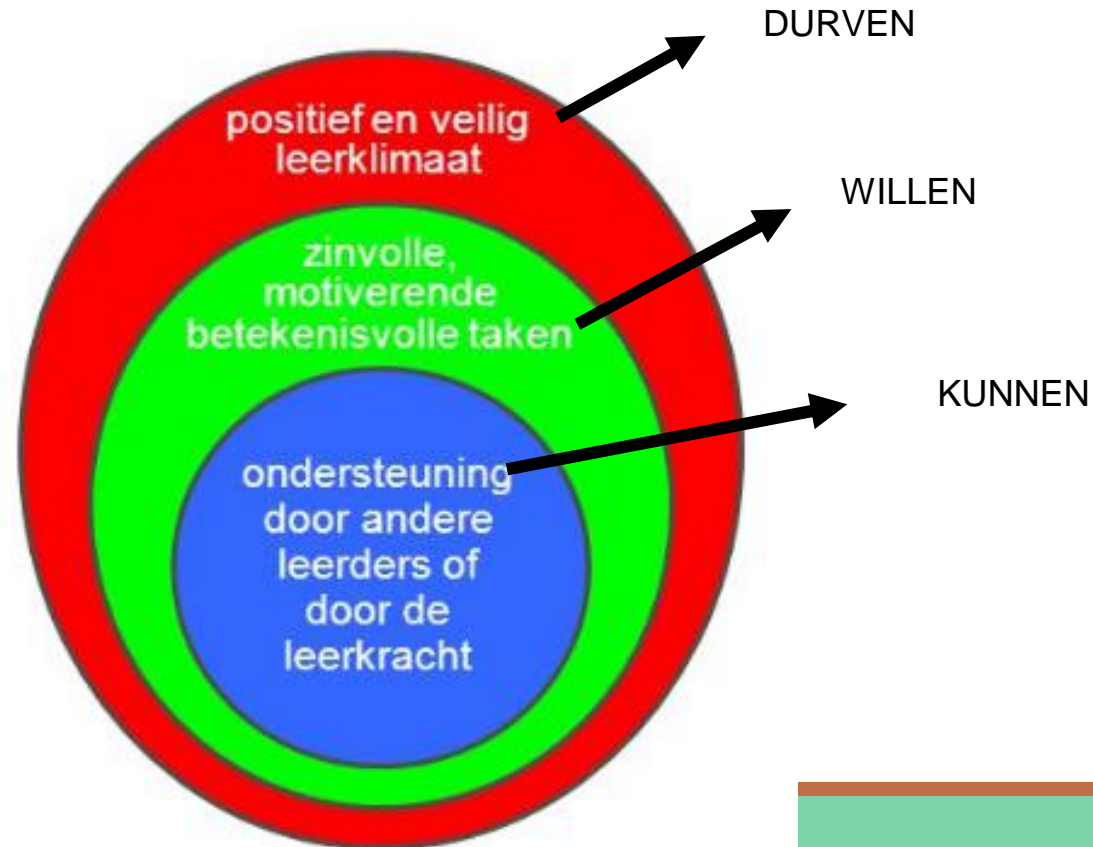

Taalaanbod
Spreekruimte of spreekkansen
Feedback

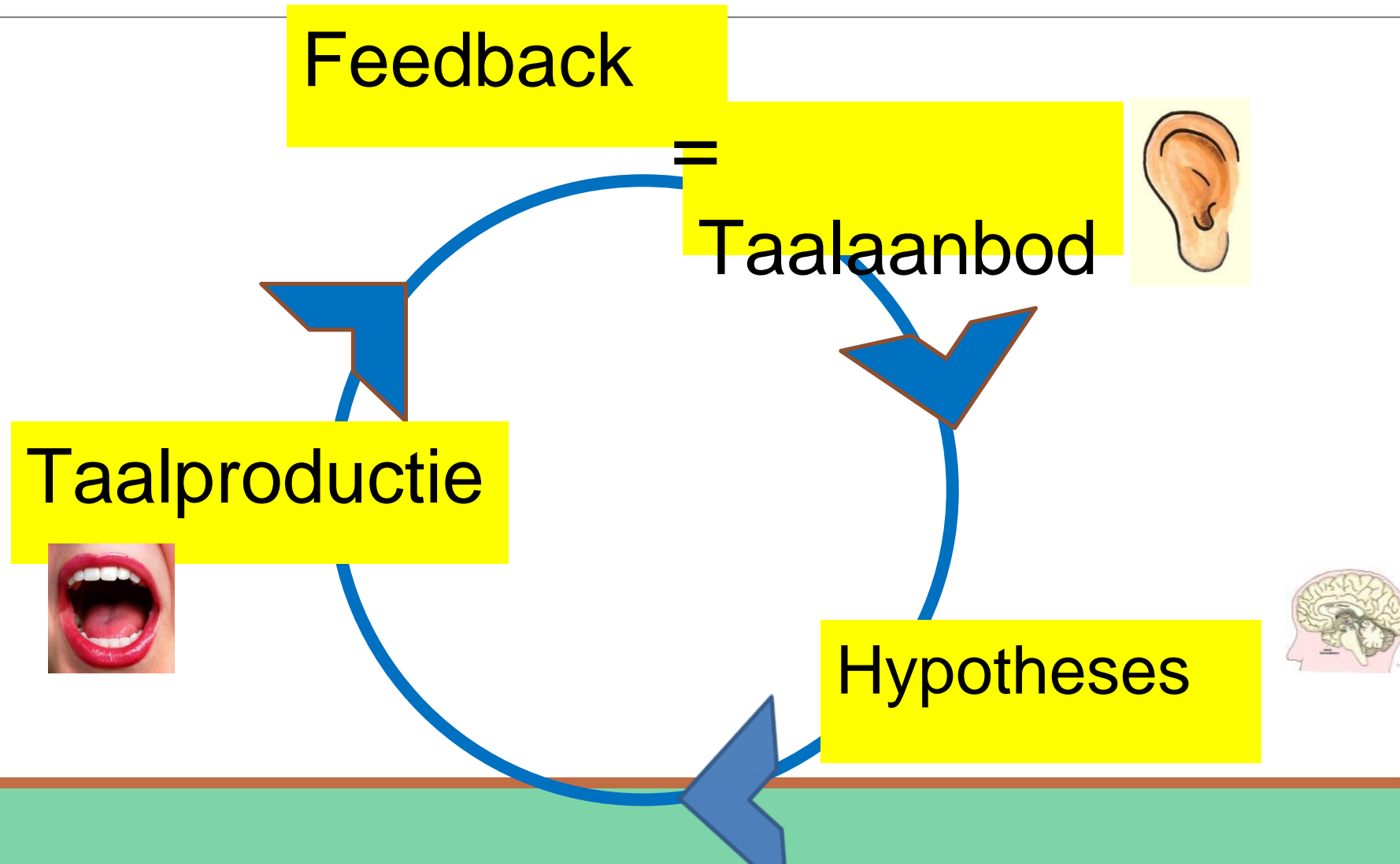

1. Drie cirkels in elkaar: voorwaarden om (taal) te leren

De drie TVO-cirkels

2. Cyclus natuurlijke taalverwerving

Of nog: vertaling naar onderwijs:

Bron: Verhallen & Walst (2001)

1. Voorwaarden voor taalontwikkeling

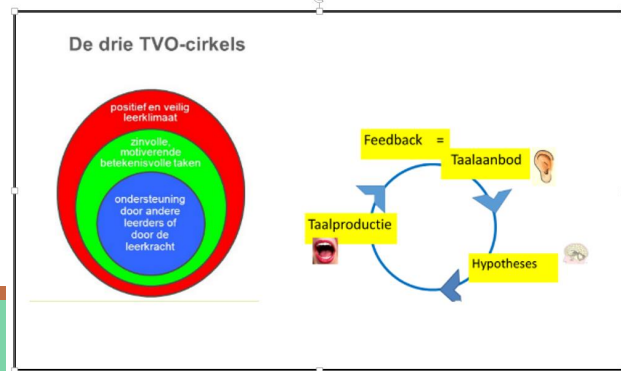
2. Inzetten op deze drie taalgroemiddelen: dat geeft kwaliteitsvolle interactie

Oefening

- Binnenkring – buitenkring: voordelen?
 - 1 of 1: veilig
 - Iedereen spreekt, iedereen luistert, iedereen denkt
 - Er is een reden om naar elkaar te luisteren
 - = meerdere malen herhalen, na feedback van de ander: zeer goede spreekkans
 - Schoolse taalvaardigheid: beschrijven,

31 Anders

Ik ben iets anders
dan een steen,
want een steen
kan lekker liggen,
maar niet opstaan.

Ik ben iets anders
dan de tafel,
want een tafel
kan mooi stilstaan,
maar niet lopen.

Ik ben iets anders
dan de klok,
want een klok
kan wel lopen,
maar niet springen.

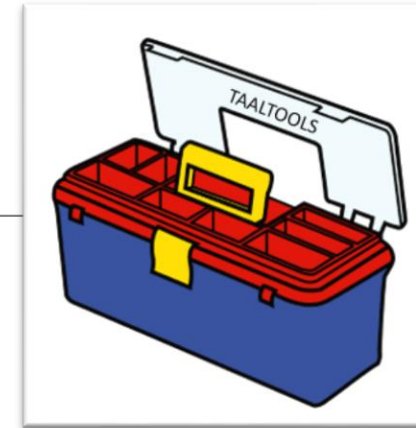
Ik ben ook iets anders
dan een kikker,
want een kikker
kan wel springen,
maar GEEN TOUWTJE!

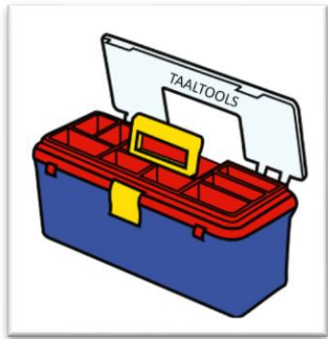

Uit: Hoera, ik ben weer wakker, Th. Othuis

Inhoud

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. **Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools**
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT!**
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

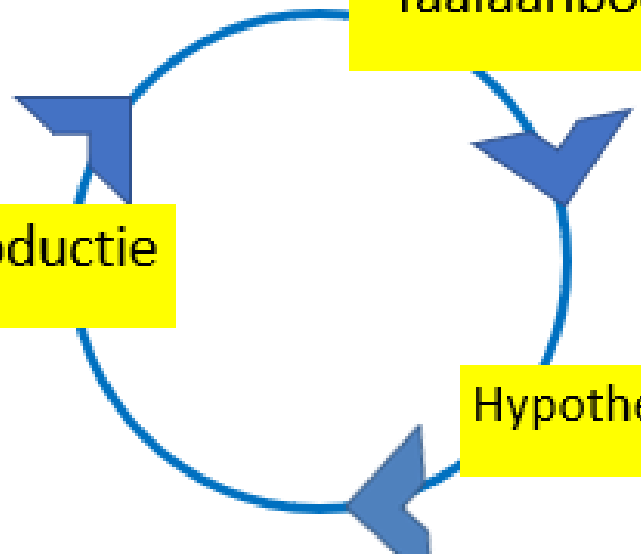
a. voetbalcommentator

Feedback =
Taalaanbod

Taalproductie

Hypotheses

c.1 herhalen
c.2 uitbreiden
c.3 PEER

b.1 responsiviteit

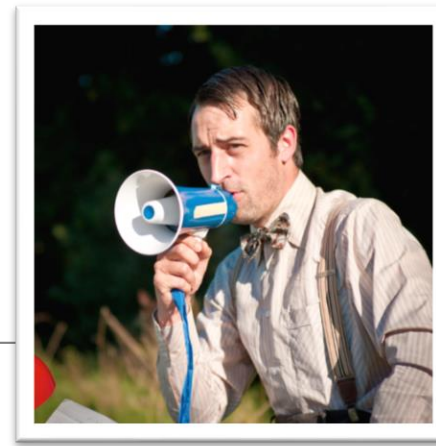
d. Combi: dialogen bouwen:
d.1 loops
d.2 kls op elkaar laten reageren / PEER voor peer

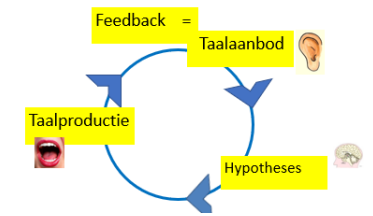
VOOR

a. Taalaanbod: voetbalcommentator

Cyclus natuurlijke taalverwerving

= self talk + parallel talk

= running commentary

Self talk: alles wat je doet, begeleiden met taal.

Parallel talk: wat je de kleuter ziet doen, wat er gebeurt, begeleiden met taal.

→ Gebeurt weinig.

Vb. peuters

Vb. kleuters

Waarom gebruiken?

- je geeft de dingen die gebeuren extra **betekenis**, door er taal aan te koppelen
- mooi **taalaanbod**
- Kls die nog weinig taal hebben: jij **modelleert** hoe ze het zouden kunnen zeggen

Belangrijk

Gebruik zorgvuldig gekozen, concrete taal

- NIET: ik leg dat daar in de kast.
- WEL: ik leg de bak met schachtjes op de juiste plaats in de kast.

- NIET: A ja, goed idee: met een stoel kan je eraan.
- WEL: A ja, goed idee: je gaat op een stoeltje staan en zo kan je wel bij de lijm. Zonder stoel lukte het niet, je kon er niet bij.

Extra dimensie: explain your own reasoning

- Ik leg de bak met schachtjes op de juiste plaats in de kast, want we hebben de schachtjes toch niet meer nodig. En zo hebben we ook meer plaats op de tafel om te knutselen.
- We doen onze jassen aan om buiten te spelen, zodat we het niet koud krijgen. Het is koud buiten.

= hardop redeneren en zo je eigen denkproces modeleren.

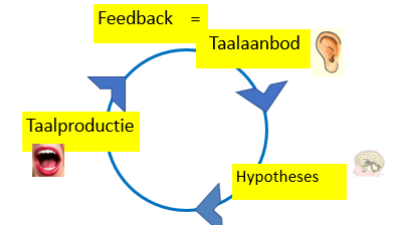
Belangrijk: de voegwoorden echt gebruiken (want, zodat, dus, ...)

b. Taalproductie: spreekruimte

Cyclus natuurlijke taalverwerving

b.1 responsiviteit: ooghoogte /
verwachtingsvol / wachten +
wederkerigheid verwachten (duimpje taaldenkhand)

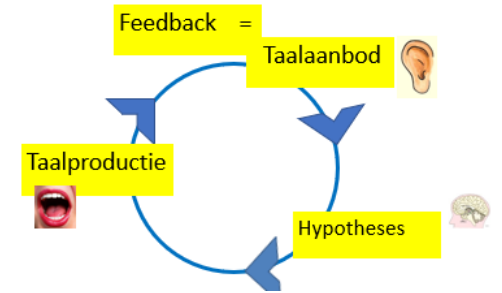
Door in te zetten op cirkel van DURVEN!

c. Feedback:

- c.1 herhalen
- c.2 uitbreiden
- c.3 PEER**

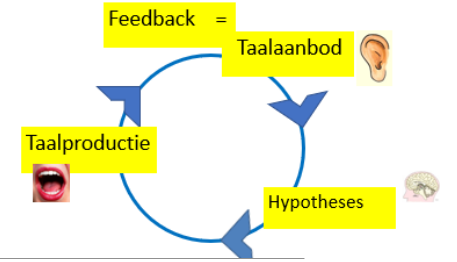
Cyclus natuurlijke taalverwerving

Feedback: c1.herhalen; c.2 uitbreiden

Cyclus natuurlijke taalverwerving

C.1 *Juf, kijk, de trattor ebotst!* → O ja, goed gezien. De tractor is gebotst.

= **recast** (impliciet verbeteren)

C.2 *Juf, kijk, de trattor ebotst!* → O ja, goed gezien. De tractor is gebotst.

+ a. De rode tractor is tegen de paal gebotst. (2x tractor, 2x is gebotst + rode + tegen paal)

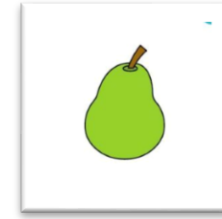
+ b. Nu zit er een deuk in de tractor. De tractor is kapot. (3x tractor + extra info over gevolg)

+ c. Waar is de tractor tegen gebotst? (2 x tractor, 2x is gebotst + extra spreekkans)

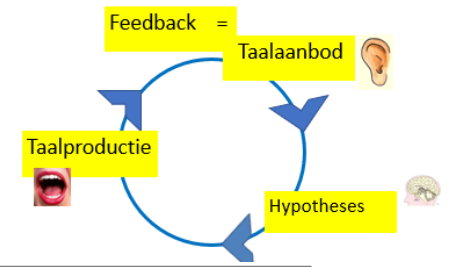
+ d. Is de boer gewond? (extra spreekkans)

= **expand** of uitbreiding (extra inhoudelijke info – extra talige info)

Feedback: c.3 Peer

Cyclus natuurlijke taalverwerving

PEER = Prompt + Evaluate + Expand + Repeat

Juf, kijk, de trattor ebotst! (prompt van het kind zelf)

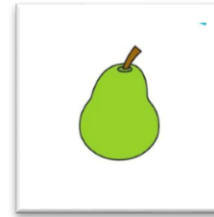
KO: O ja, je hebt gelijk. (evaluate).

KO: De rode tractor is gebotst! Hij is tegen de paal gebotst. Oei oei oei zeg. De boer heeft pijn! (expand: breid uit: talig en inhoudelijk)

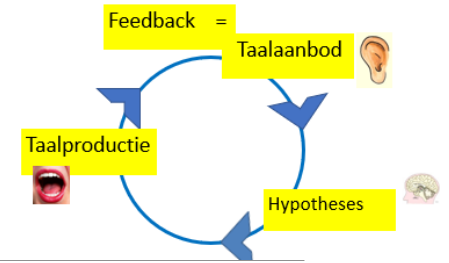
KO: Wat is er gebeurd met de rode tractor?

K: De rode tractor is ebost tege paal. Boer pijn, au au. (repeat)

Feedback: c.3 Peer

Cyclus natuurlijke taalvererving

‘SCHOOLS’?? ... Inderdaad ... MAAR: tweede keer = mogen zeggen geeft je taalvaardigheid een boost. Dus ideaal voor kinderen die minder taalvaardig zijn. Zie ook peer voor peer.

Monthly tips for parents

Use a PEER When You Read Aloud

By: Reading Rockets

The best story times are very interactive: You are talking about and reading the story, your child is talking, and there is conversation taking place between the two of you – what educators call "dialogic" reading.

Oefening: binnenkring – buitenkring:

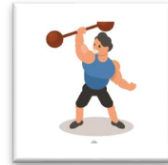
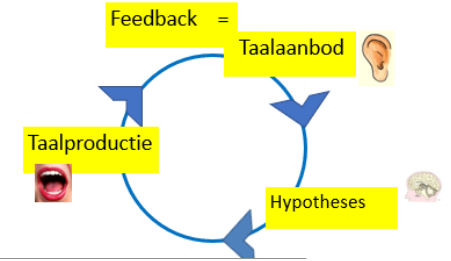
Wat was het eerste wat je deze morgen hebt gezegd? Wat antwoordde de ander?
Omschrijf je voorwerp, maar toon het niet. De ander raadt wat het is.

d.1: loops of feedbacklussen → doorvragen

Cyclus natuurlijke taalverwerving

Oefening per 2: doorvragen

Wat is het beste cadeau dat je ooit hebt gehad?

Zou je liever twee keer zo slim zijn of twee keer zo gelukkig?

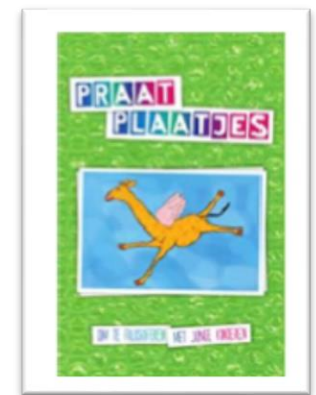
Als je één wereldprobleem zou kunnen oplossen, wat zou dat dan zijn?

Als je een date met een beroemd en/of historisch persoon zou kunnen hebben, wie zou je kiezen?

Wat is volgens jou de beste uitvinding aller tijden?

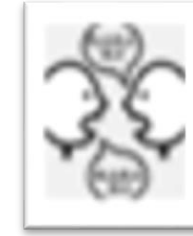
Als je met een kristallen bol de toekomst zou kunnen zien, zou je het dan willen weten?

Als je God / Allah een vraag zou kunnen stellen, wat zou dat dan zijn?

DocAtlas Selectielijst Taaldenkgesprekken

d.2 kls op elkaar laten reageren

Voordelen:

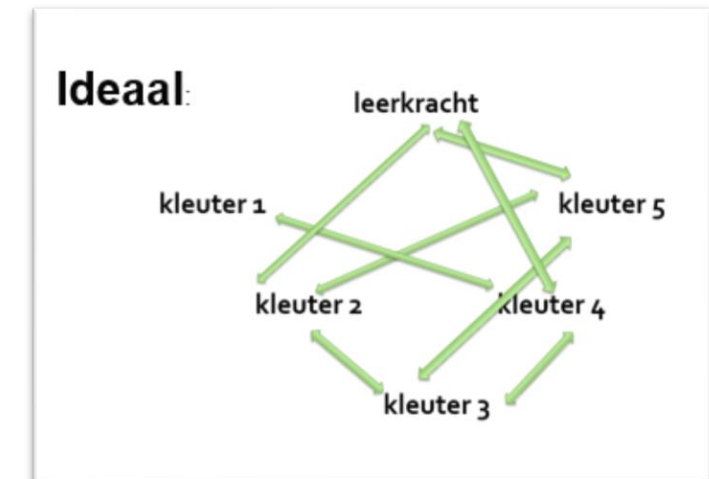
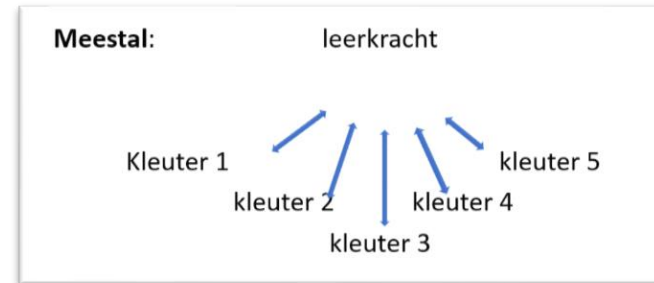
... verhoogt de interactie- en denk-kansen aanzienlijk

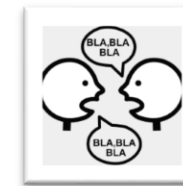
... verhoogt de betrokkenheid en iedereen is actief: iedereen luistert en praat i.p.v. één leerling

... is drempelverlagend voor de timide, weinig verbale, ... leerling

... is drempelverlagend voor de cognitief minder sterke leerling

... verlaagt de spreekangst als er daarna een klassikale terugkoppeling volgt

Kls reageren op elkaar: klein beginnen

- L neemt initiatief

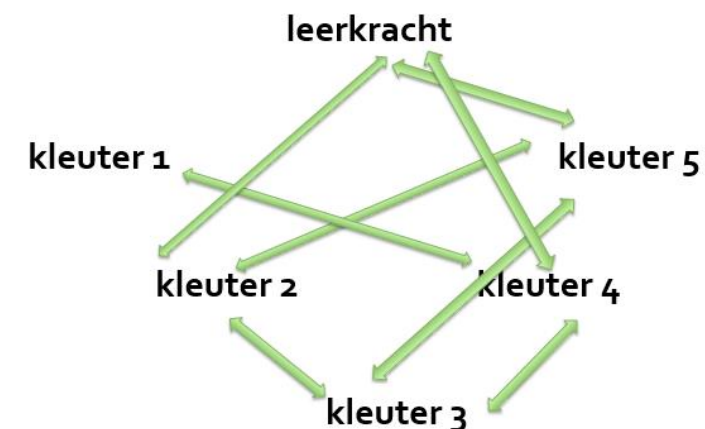
Het ei (Denk jij dat ook?)

Kls reageren op elkaar: voluit gaan

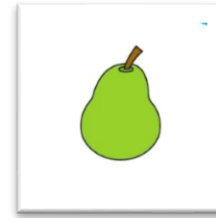
- L neemt initiatief:
 - Meerdere antwoorden op één vraag
 - Twee keer = antwoord op één vraag (taalvaardig – minder taalvaardig kind)
- Zonder de L: duopraten / schoudermaatje, binnenkring- buitenkring (tip: dobbelsteen), ... coöperatieve werkvormen (schermspel bv.): kls praten met elkaar

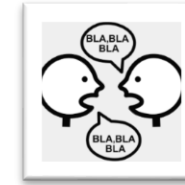
Duopraten én twee keer = antwoord op = vraag

Peer voor peer

voor

PEER = Prompt + Evaluate + Expand + Repeat

Juf, kijk, de trattor ebotst! (prompt van het kind zelf)

KO: O ja, goed gezien (evaluate).

KO: De rode tractor is gebotst! Hij is tegen de paal gebotst. Oei oei oei zeg. (Expand: breid uit)

KO: Y kom eens luisteren! Er is iets gebeurd met de tractor!

K tegen Y: De rode tractor is ebost tegen paal.

Prompt K: Met de lakens! Vastmaken! En dan zo en zo (doet alsof hij klimt).

Evaluate
Expand L: O wat een goed idee! Bedoel je dat Fer de lakens van het bed moet nemen? En dat hij alle lakens aan elkaar moet vastknopen? En dan hangt hij die lange sliert lakens uit het raam en zo klimt hij naar beneden?

K: Ja!

L: Dat is een prima idee. X, luister eens: K heeft een heel goed plan! Vertel eens K?

repeat K: Fer met de lakens, die knopen aan elkaar en zo klimmen.

Feedback =
Taalaanbod

Taalproductie

Hypotheses

a. voetbalcommentator

c.1 herhalen
c.2 uitbreiden
c.3 PEER

b.1 responsiviteit
b.2 HOTS INZETTEN

d. Combi: dialogen bouwen:
d.1 loops
d.2 kls op elkaar laten reageren / PEER voor peer   VOOR

Inhoud

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. ***Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)***
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT!**
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

4. Zijsprong: wat kun je verwachten op welke leeftijd?

Wat kan je verwachten per leeftijd?
Hoe stimuleer je taal bij kleuters die alleen maar brabbelen?
Vanaf wanneer/welke leeftijd moet ik me zorgen maken over de uitspraak?
Hoe kleuters in stille periode toch betrekken?

Moedertaalsprekers

Meertaallerende kinderen

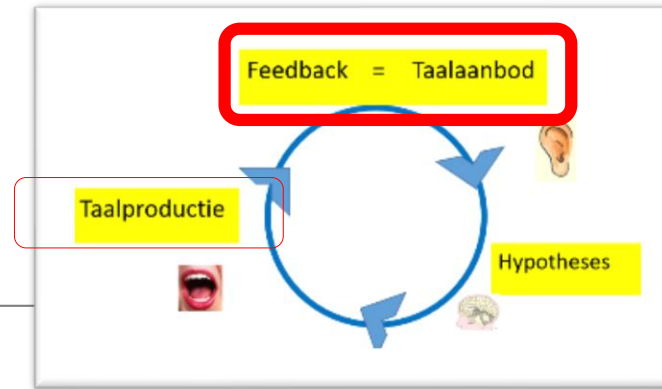
Moedertaalsprekers

2,5- en 3-jarigen: eind **vroeg-linguale periode**, begin **differentiatieperiode**
3-, 4-, 5-jarigen: **differentiatieperiode**: TAALBOOST OP ALLE VLAKKEN

Eind vroeg-linguale periode:

- Veel **klanken** nog niet verworven – vaak weglaten (Marlies: ma-is)
- Geen of zeer weinig **vervoegingen** en **verbuigingen** (Benneke pele)
- Twee- of meerwoordzinnen (Papa Benneke pele. Moete nu.)
- Beperkte **woordenschat** (Bobo → alle honden zijn Bobo) maar ze leren snel

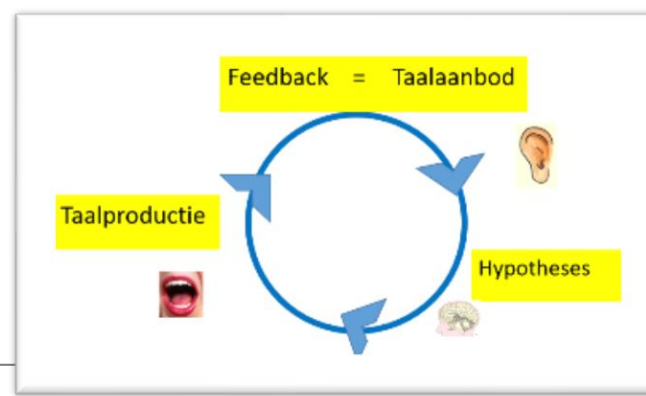
DIT HEBBEN ZE NODIG

Eind vroeg-linguale periode:

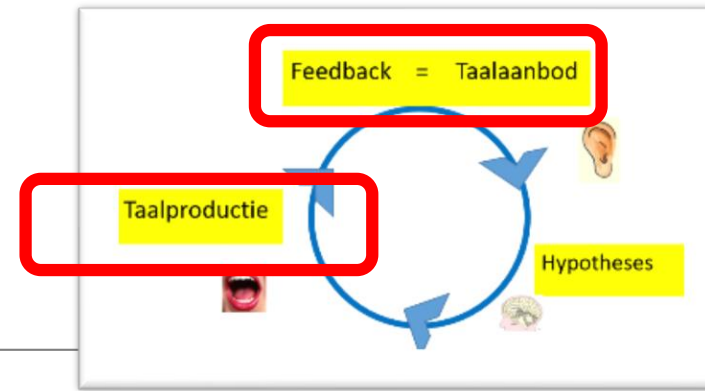
- Veel klanken nog niet verworven – vaak weglaten (Marlies: ma-is)
- Geen vervoegingen en verbuigingen
- Twee- of meerwoordzinnen (papa Benneke pele)
- Beperkte woordenschat (Bobo → alle honden zijn Bobo) maar ze leren snel
- → als leerkracht ben je de hele tijd aan het praten: je vertelt wat je doet, wat de kleuter doet, ... En wat de kleuter zegt beaam je enthousiast en met impliciete feedback

Differentiatieperiode

- **KLANKEN:** steeds beter, maar moeilijke klanken blijven (r, s, l); vaak niet meer weggelaten, maar vervangen (Marlies – Majlies; washandje - waswandje)
- **VERVOEGINGEN EN VERBUIGINGEN** – enorm veel fouten - Impliciete of neutrale feedback.
- Echte **ZINNEN** i.p.v. meerwoordzinnen (Papa Benneke pele → Papa jij spelet met Benneke?)
- **WOORDEN:** sneltrein! Steeds meer woorden, steeds betere betekenisafbakening (van 1250 woorden begrijpen en 1000 woorden zeggen als driejarige naar 3500 en 3000 als vijfjarige).
- Steeds beter inschatten van wat waar en wanneer gezegd kan en mag worden, maar nog veel fouten (bv. snoepje bij de bakker)

DIT HEBBEN ZE NODIG

- KLANKEN: steeds beter, maar moeilijke klanken blijven (r, s, l); vaak niet meer weggelaten, maar vervangen (Marlies – Majlies; washandje - waswandje)
- VERVOEGINGEN EN VERBUIGINGEN – enorm veel fouten - Impliciete of neutrale feedback.
- Echte ZINNEN i.p.v. meerwoordzinnen (papa pele Benneke → papa jij spelet met Benneke?)
- WOORDEN: sneltrein! Steeds meer woorden, steeds betere betekenisafbakening
- Steeds beter inschatten van wat waar en wanneer gezegd kan worde, maar nog veel fouten (bv. snoepje bij de bakker)
- → Je biedt een hele mooie en rijke woordenschat aan, maar je laat de kleuters zelf enorm veel praten: veel spreekkansen en geeft feedback!

Handig: Groninger Minimum Spreeknormen: GMS

(Goorhuis-Brouwer)

3 jaar

- Het kind spreekt in zinnestjes van drie tot vijf woorden.
- Deze zinnestjes hebben nog weinig grammaticale structuur. De opbouw van de zinnestjes wijkt nog sterk af van die van volwassenen ('Ik bent vallen niet').
- Opvallende nasaliteit is nu meestal verdwenen. De 'neuzige' klanken komen nu meestal niet meer voor.
- 50% tot 70% van wat het kind op deze leeftijd zegt is verstaanbaar voor anderen.

4 jaar

- Het kind spreekt in enkelvoudige zinnestjes.
- De zinsbouw is al beter maar er zijn vaak nog problemen met het meervoud en de vervoegingen van het werkwoord ('Ik loopte buiten in de tuin').
- 75% tot 90% van wat het kind zegt is voor anderen verstaanbaar. Bij 'verstaanbaarheid' moet u vooral denken aan het helder en duidelijk uitspreken van woorden.

3 tot 4 jaar

Raadpleeg een logopedist wanneer je kleuter

- nauwelijks in zinnen praat – dat mogen gerust nog korte zinnestjes zijn van 3 tot 5 woorden met 'vormelijke foutjes'; voor de stap naar samengestelde zinnen heeft je kindje nog tijd :-))
- grotendeels onverstaanbaar is en bijvoorbeeld meerdere klanken niet kan uitspreken (en zeker als je merkt dat dit hem frustreert).

Maak je echter vooral geen zorgen om de uitspraak van de 'r' of de 's' of medeklinkerverbindingen zoals 'gr-' of 'sch-'. Een kind heeft nog ruim de tijd tot de leeftijd van 5 à 6 jaar vooraleer deze klanken en klankverbindingen er correct moeten uitkomen.

Bron: <https://www.mamabaas.be/content/wanneer-moet-je-kind-naar-de-logopedist>

NADEEL
ENKEL TAALPRODUCTIE
Geen taalbegrip, geen narratief begrip

Bron:
<https://www.kindentaal.nl/minimum-spreeknormen>

5 jaar

- Het kind gebruikt nu goed gevormde, ook samengestelde zinnen.
- De zinslengte en woordvolgorde gaan steeds meer lijken op de taal van volwassenen, maar het taalgebruik is vaak nog concreet.
- Meer dan 90% wat het kind zegt, is verstaanbaar.

4 tot 6 jaar

Een logopedisch onderzoek en eventueel therapie zijn aan de orde wanneer je kind

- geen lange (samengestelde) zinnen leert te gebruiken.
- geen correcte zinnen kan vormen (hier en daar een foutje tegen onregelmatige vervoegingen en verbuigingen kan zeker nog).
- moeilijk verstaanbaar blijft voor vreemden.
- bepaalde klanken nog steeds niet kan uitspreken.
- moeite heeft met het vertellen van coherente verhalen.
- de verbale opdrachten op school moeilijk of verkeerd begrijpt.

In de derde kleuterklas wordt je kindje voorbereid op de grote stap naar het eerste leerjaar. Wanneer dat niet helemaal loopt zoals het moet, kan de kleuterleid(st)er doorverwijzen naar een logopedist. Zeker wanneer het gaat om het fonologisch bewustzijn (lees: vaardigheden zoals woorden verdelen in lettergrepen, lettergrepen samenvoegen om woorden te vormen, rijmen ...), de kennis van rekenbegrippen (meer, minder, eerste, laatste ...) en het begrip van (meervoudige) opdrachten. Het is ten slotte belangrijk dat je kindje alle klanken en klankcombinaties correct kan uitspreken tegen de tijd dat het leert lezen.

Handig: testinstrument SNEL (Luinge et. al 2006)

SNEL Spraak- en taalNormen EersteLijns gezondheidszorg

SNEL' staat voor Spraak- en taal Normen Eerste Lijn. De SNEL-vragenlijst bestaat uit 14 vragen over mijlpalen die de lijn volgen van de normale taalontwikkeling. SNEL is bedoeld om inzicht te krijgen in de taalontwikkeling van uw kind. U kunt de ingevulde vragenlijst afdrukken en laten zien aan de arts of verpleegkundige van het consultatiebureau of aan de logopedist. De ingevulde vragenlijst kan worden bewaard in het 'groeiboekje'.

Hoe werkt het?

Ga naar de [SNEL-test](#). Geef de leeftijd van uw kind aan (een categorie in maanden). Lees de vraag goed. Beantwoord iedere vraag door op de 'Ja' of 'Nee' knop te drukken.

Als u twee vragen met 'Nee' heeft beantwoord ziet u onderin het scherm achter 'Uitslag' automatisch het resultaat van de test verschijnen.

Als u de test over wilt doen, druk dan op de Herstart de test knop.

VOORDEEL
ONLINE: superhandig
Ook taalbegrip en
narratief begrip

NADEEL
Grote sprongen

Leeftijd van uw kind in maanden:

(selecteer) ▼

Begrijpt uw kind opdrachtjes van 2 woorden?

(Bijv. jas aan, schoenen vast)

Ja

Nee

Kan uw kind 1 of meer lichaamsdelen aanwijzen?

(Bijv. waar zit je neus?)

Ja

Nee

Zegt uw kind tenminste 5 tot 10 woordjes in totaal?

Ja

Nee

Begrijpt uw kind zinnnetjes van 3 woorden?

(Bijv. in de tuin, op de stoel)

Ja

Nee

Kan uw kind 2 woordjes combineren zoals 'papa boek' of 'kijk poes'?

De woorden mogen nog 'verkeerd' worden uitgesproken. (Bijv. toel titten)

Ja

Nee

Kan uw kind zinnnetjes van 3 woorden maken?

(Bijv. popje muts ophebben, auto in garage)

De woorden mogen nog 'verkeerd' worden uitgesproken.

Ja

Nee

Zet uw kind 3 tot 5 woorden achter elkaar?

(Bijv. ik koekje wil hebben, wij gaan ook zinge)

Ja

Nee

Is ongeveer de helft van wat uw kind zegt, ook door anderen, te verstaan?

Ja

Nee

Vertelt uw kind wel eens spontaan een verhaaltje?

(Bijv. over wat uw kind die dag heeft gedaan)

Ja

Nee

Kan uw kind een verhaaltje navertellen bij een aantal plaatjes?

Ja

Nee

Kunt u ongeveer driekwart van uw kind verstaan?

Ja

Nee

Maakt uw kind ook hele lange zinnen?

(Bijv. als ik later groot ben, dan wil ik graag kok worden)

Ja

Nee

Is uw kind, ook door anderen, goed te verstaan?

Ja

Nee

Praat uw kind als een volwassene qua taalgebruik vindt u?

Ja

Nee

2 jaar: t.e.m. 3

2,5 jaar: t.e.m. 5

3 jaar: t.e.m. 7

6 jaar: t.e.m. 10

Sprong!

Bron: <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=47&rlpag=2721>

Handig: combinatie GMS en SNEL: gereviseerde MS

Leeftijd	Geselecteerde mijlpalen SNEL	GMS (Groninger minimum spreeknormen)	G-MS (gereviseerde minimum spreeknormen)
12 – 18 maanden	Begrijpt opdrachtjes met twee woorden (1) Kan één of meer lichaamsdelen aanwijzen (2)	– – Veel en gevarieerd brabbelen met af en toe een herkenbaar woord	Begrijpt opdrachtjes met twee woorden Kan één of meer lichaamsdelen aanwijzen Veel en gevarieerd brabbelen met af en toe een herkenbaar woord
18 – 24 maanden	Zegt ongeveer 10 woordjes (3)	Enkele woordjes (tenminste 5)	5 – 10 woordjes
2;0 – 2;6 jaar	Begrijpt zinnestjes met drie woorden (4) Kan twee woordjes combineren (5)	– Tweewoorduitingen; woordopbouw nog onvolledig	Begrijpt zinnestjes met drie woorden Tweewoorduitingen; woordopbouw nog onvolledig
2;6 – 3;0 jaar	Maakt zinnestjes met drie woorden (6)	Twee- en driewoorduitingen; woordopbouw nog onvolledig	Driewoorduitingen; woordopbouw nog onvolledig
3;0 – 3;6 jaar	Maakt zinnestjes met drie en vier woorden (7) Ongeveer de helft is verstaanbaar (8)	Drie tot vijfwoorduitingen	Drie tot vijfwoorduitingen Ongeveer de helft is verstaanbaar
3;6 – 4;0 jaar	Vertelt spontaan wel eens een verhaaltje (9)	– 50-75% verstaanbaar	Vertelt spontaan wel eens een verhaaltje 50-75% verstaanbaar
4;0 – 5;6 jaar	Kan een verhaaltje navertellen aan de hand van plaatjes (10) Ongeveer driekwart is verstaanbaar (11)	– Enkelvoudige zinnen; problemen met meervoudsvormen en vervoegingen 75-90% verstaanbaar	Kan een verhaaltje navertellen aan de hand van plaatjes Enkelvoudige zinnen; problemen met meervoudsvormen en vervoegingen 75-90% verstaanbaar
> 5;6 jaar	Lange, ook samengestelde zinnen (12)	Goed gevormde, ook samengestelde zinnen Goed verstaanbaar	Goed gevormde, ook samengestelde zinnen Goed verstaanbaar
	Bijna alles is te verstaan (13) Spreekt ongeveer als een volwassene (14)	Concreet taalgebruik	Concreet taalgebruik

Meertaal-lerende kinderen

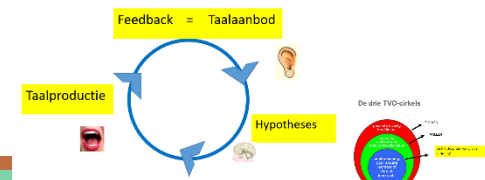
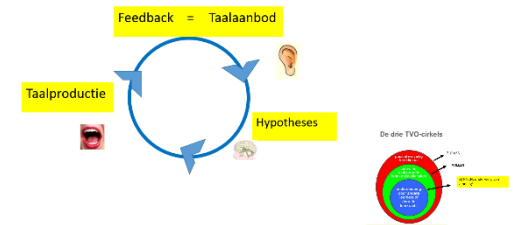
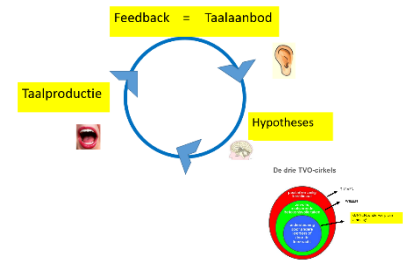
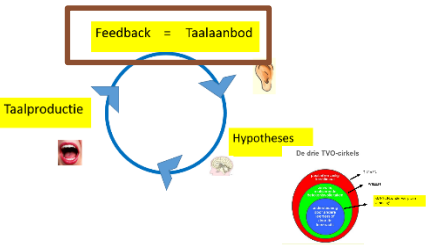
- **Simultaan** meertaal-lerende kinderen
 - = twee moedertalen, zelfde evolutie in beide zoals Nederlandstalige kinderen.
 - vaak overheerst één taal, die ze dan iets beter kennen
 - woordenschat in beide talen apart: iets minder
 - mixing period
- **Successief** meertaal-lerende kleuters met Nederlands als tweede taal
 - Moedertaal: = als Nederlandstalige kinderen
 - Nederlands:
 - Gewenningsfase
 - Sociale zelfredzaamheidsfase
 - aanspreekbaarheidsfase
 - Taal- en denkfase
 - Typisch: transferfouten: letterlijk vertalen uit moedertaal

Successief meertaal-lerende kinderen

Onderstaande fasen worden niet opeenvolgend doorlopen, ze geven wel een bepaalde evolutie weer: ²²

- **Gewenningsfase:** Deze fase begint met een ‘stille periode’, die het praten vooraf gaat en wel tot zes maanden kan duren. De taal-ontwikkeling is, in tegenstelling tot wat je misschien zou denken, wel begonnen. Het beperkt zich echter tot een passieve kennis van de tweede taal, waarbij de AN aan de nieuwe taal went.
- **Sociale zelfredzaamheidsfase:** De AN maakt hierbij de overgang van passief taalgebruik naar actief eenvoudig taalgebruik. Benoem tijdens deze fase zoveel mogelijk concrete voorwerpen en handelingen.
- **Aanspreekbaarheidsfase:** De AN kan op een volwaardige manier participeren in het sociale interactieproces (omgangstaal).
- **Taal- en denkfase:** De taal wordt nu steeds meer gebruikt om de werkelijkheid, zowel in het verleden, heden als toekomst, te ordenen, beschrijven en verklaren.

Maak je je zorgen over een meertaal-lerend kind?

- Er kan sprake zijn van TOA of van een TOS

TOA: taalontwikkelingsachterstand – of ook: **blootstellingsachterstand**

TOS: taalontwikkelingsstoornis

- Hoe kan je dit weten? Bevraag **ALTIJD** hoe het kind evolueert in de moedertaal. Als het kind daar ook taalachterstand vertoont, veel kans op TOS.

Handige online test, samen met ouders in te vullen (in 11 talen):

<https://www.taalbrug.be/beschikbaar-materiaal/oudervragenlijst>

Hoe gebruik je de ALDeQ-NL?

- Open de online oudervragenlijst [ALDeQ-NL](#).
- Geef als professional jouw functie in, de voornaam en de moedertaal van het kind en je e-mailadres.
- **NIEUW:** Kies de taal van de vragenlijst voor de ouders. Je kan kiezen uit 11 verschillende talen.
- Laat (één van) de ouders, onder jouw begeleiding, de 18 meerkeuzevragen invullen. **NIEUW:** De voorleesfunctie kan hen hierbij helpen.
- Na afloop krijg je de resultaten van de ALDeQ-NL in je mailbox. Dit kan een paar minuten duren. Controleer zeker ook je ongewenste e-mail.

Heb je geen internet tijdens het gesprek met de ouders? Download de [vragen van de ALDeQ-NL](#) en geef hun antwoorden achteraf online in.

Wat zijn de mogelijke resultaten?

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de mogelijke resultaten, conclusie en advies. Let wel, dit geldt voor kinderen die problemen hebben in het Nederlands.

totaalscore ALDeQ-NL	conclusie	advies
> .71	blootstellingsachterstand	stimulering Nederlands
≤ .71 en > .64	risicogroep	stimulering Nederlands en moedertaal opvolging (ev. doorverwijzen)
≤ .64	mogelijk TOS	uitgebreid diagnostisch onderzoek

7 oktober 2021

Zo spoor je een taalontwikkelingsstoornis bij meertalige leerlingen tijdig op

Reageren Bewaren Delen

'Kapotte potlood waar doen?' 'Ikke ni kom morgen.' Hoor je dit soort zinnen bij je meertalige leerlingen? Misschien maken ze die fouten ook in hun moedertaal en hebben ze een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Onderzoeker Heleen Leysen (Thomas More) legt uit hoe je een TOS tijdig opspoor met een [vragenlijst](#) en wat je als leraar kan doen in je klas.

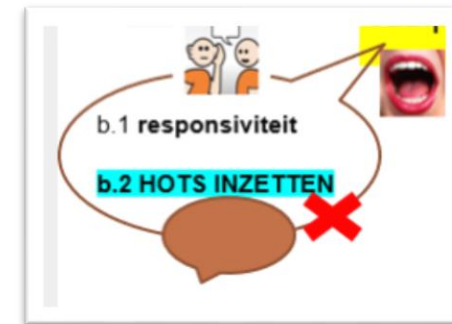

Communicatieve taaltherapie voor kinderen / Rodenburg-van Wee; Koopman; Wit, de. - Bussum: Coutinho, 2013. - 279 p. - ISBN: 978-90-469-0378-0. - ISBN: 863954529
Vindplaats Antwerpen: TAAL 1.10 comm
Vindplaats Turnhout: TAAL 1.10 comm

Communicatieve taaltherapie voor kinderen biedt praktische werkvormen aan voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen en met een talige leeftijd van 2;6 tot 6;0 jaar. Het boek kan ook gebruikt worden voor kinderen met een taalachterstand. De doelen voor het lexicon (woordenschatuitbreiding), de morfosyntaxis (zinsconstructie) en de pragmatiek (communicatieve functies) worden in het boek uitgewerkt om op een communicatieve, plezierige en doelgerichte manier aan de slag te gaan. Het boek bestaat uit 123 op thema geordende activiteiten. Thema's die aan bod komen: lichaam, voeding, huis,... Bij iedere activiteit staat welke materialen nodig zijn. Dit boek is bedoeld voor logopedisten maar ook leerkrachten, zorgleerkrachten en zelfs ouders kunnen het gebruiken.

Inhoud

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallers)*
5. **Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS**
 - 5.1 Deze vragen zijn HOT!
 - 5.2 Andere 'HOT' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

Opdracht 3: rangschik de vragen van 'makkelijk' naar 'moeilijk'

1. Waarom steekt het meisje haar boterham in de lucht?
2. Hoeveel ganzen staan er op de prent?
3. Is het meisje in gevaar? Waarom wel of niet?
4. Hoe zou het meisje zich voelen?
5. Duid het meisje op de prent aan.
6. Wie zou er bij het meisje zijn?
7. Waarom bijt de gans in de laars?
8. Waarom staat daar 'O nee'?
9. Wat zou jij doen, als jij het meisje was?
10. Welke kleur hebben de laarzen?
11. Teken iets extra op de tekening om het meisje te helpen.
12. Is het een goed idee dat het meisje haar boterham in de lucht steekt? Waarom wel/niet?

Opdracht 3: rangschik de vragen van 'makkelijk' naar 'moeilijk'

5. Duid het meisje op de prent aan
2. Hoeveel ganzen staan er op de prent
10. Welke kleur hebben de laarzen

JE ZIET HET ANTWOORD OP DE TEKENING.

LAGERE ORDE DENKVRAGEN / low order thinking skills = LOTS

1. Waarom steekt het meisje haar boterham in de lucht?
3. Is het meisje in gevaar? Waarom wel / net?
4. Hoe zou het meisje zich voelen?
6. Wie zou er bij het meisje zijn?
7. Waarom bijt die gans in de laars?
8. Waarom staat daar 'o nee'?
9. Wat zou jij doen, als je het meisje was?
11. Teken iets extra's om het meisje te helpen.
12. Is het een goed idee dat ze haar boterham in de lucht steekt?

JE ZIET HET ANTWOORD NIET OP DE TEKENING

HOGERE ORDE DENKVRAGEN / high order thinking skills = HOTS

LOTS

Onthouden

Herkennen
Opsommen
Beschrijven
Identificeren
Herinneren
Benoemen
Aanwijzen
Vinden

HOTS

Begrijpen

Interpreteren
Toelichten
Classificeren
Samenvatten
Afleiden
Vergelijken
Uitleggen

Toepassen

Uitvoeren
Gebruiken
Hanteren

Evalueren

Checken
Coördineren
Bekritisieren
Beoordelen
Testen
Vaststellen
Monitoren

Analyseren

Onderscheiden
Organiseren
Ontleden
Integreren
Structureren
Deconstrueren

Creëren

Visualiseren
Reorganiseren
Plannen
Ontwerpen
Produceren
Construeren

- 5. Duid het meisje op de prent aan.
- 2. Hoeveel ganzen staan er op de prent?
- 10. Welke kleur hebben de laarzen?

LOTS Je kunt dit oplossen met je zintuigen.

Onthouden

Herkennen
 Opsommen
 Beschrijven
 Identificeren
 Herinneren
 Benoemen
 Aanwijzen
 Vinden

Proximus 08:03 97%

29/09/2021 facebook

Clavis

Spelenderwijs leren

Hoeveel bloemen zie je op de tekening?
 Herken je alle dieren?
 En welke kleur heeft de jas van het meisje?
 Wees nieuwsgierig
 en elk boek maakt je slimmer.

Ontdek hier onze boekentips

← Beantwoorden

HOTS

Begrijpen	Toepassen	Evaluëren	Analyseren	Creëren
				
Interpreteren Toelichten Classificeren Samenvatten Afliden Vergelijken Uitleggen	Uitvoeren Gebruiken Hanteren	Checken Coördineren Bekritisieren Beoordelen Testen Vaststellen Monitoren	Onderscheiden Organiseren Ontleden Integreren Structureren Deconstrueren	Visualiseren Reorganiseren Plannen Ontwerpen Produceren Construeren

1. Waarom steekt het meisje haar boterham in de lucht?
3. Is het meisje in gevaar? Waarom wel / net?
4. Hoe zou het meisje zich voelen?
6. Wie zou er bij het meisje zijn?
7. Waarom bijt die gans in de laars?
8. Waarom staat daar 'o nee'?
9. Wat zou jij doen, als je het meisje was?
11. Teken iets extra's om het meisje te helpen.
12. Is het een goed idee dat ze haar boterham in de lucht steekt?

Je kunt niet louter een beroep doen op je zintuigen.

Welke vragen horen bij welke categorie?

- 1. Waarom steekt het meisje haar boterham in de lucht?
- 4. Hoe zou het meisje zich voelen?
- 6. Wie zou er bij het meisje zijn?
- 7. Waarom bijt de gans in de laars?
- 8. Waarom staat daar 'O nee'?

- 9. Wat zou jij doen als jij het meisje was?
- 11. Teken iets extra op de tekening om het meisje te helpen.

- 3. Is het meisje in gevaar? Waarom wel of niet?
- 12. Is het een goed idee dat het meisje haar boterham in de lucht steekt? Waarom wel/niet?

Toepassen

Uitvoeren
Gebruiken
Hanteren

Creëren

Visualiseren
Reorganiseren
Plannen
Ontwerpen
Produceren
Construeren

Analyseren

Onderscheiden
Organiseren
Ontleden
Integreren
Structureren
Deconstrueren

Evalueren

Checken
Coördineren
Bekritisieren
Beoordelen
Testen
Vaststellen
Monitoren

Andere weergave

Onthouden: het herkennen en onthouden van feiten, termen, basale concepten of antwoorden op vragen zonder het precies te begrijpen.

Begrip: het laten zien van begrip van feiten en ideeën, door te organiseren, te vergelijken of uitleg te geven.

Toepassing: het gebruiken van kennis om dit toe te passen in nieuwe situaties.

Analyse: het verder kunnen kijken dan wat je weet, feiten en de onderlinge relatie analyseren en hier bewijzen bij zoeken.

Evaluatie: op basis van kennis een mening vormen, waarbij je verschillende meningen en argumenten tegen elkaar kunt afwegen.

Creëren: vanuit de kennis die je hebt kun je nieuwe systemen en patronen bedenken. In de nieuwste versie is dit veranderd in 'creëren'.

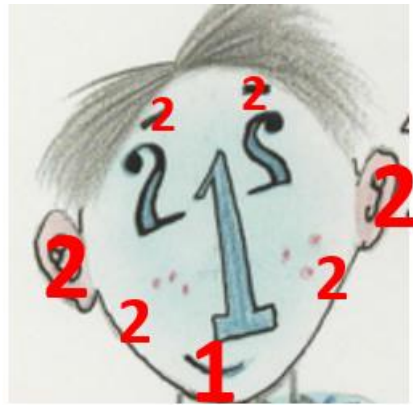

Oefening

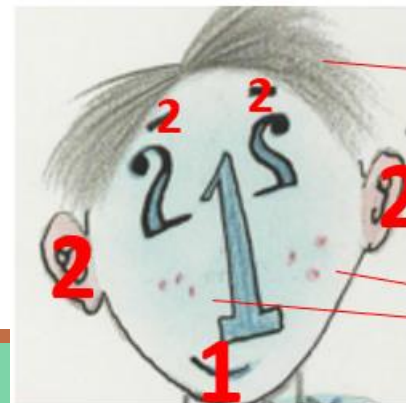
Waarom heeft dat jongetje op de plaats van zijn ogen een 2 en op de plaats van zijn neus een 1?

Waar zouden we nog 2 en 1 kunnen schrijven op zijn hoofd? Doe maar!

Kunnen we nog andere cijfers plakken op het hoofd?
Kunnen we nog dingen tellen?

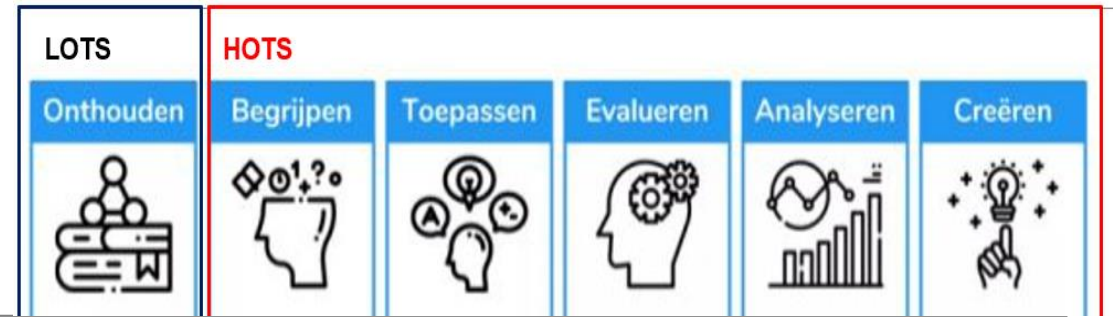

veel

6

LOTS	HOTS				
Onthouden	Begrijpen	Toepassen	Evalueren	Analyseren	Creëren

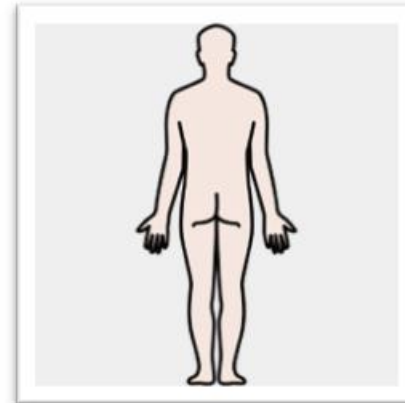
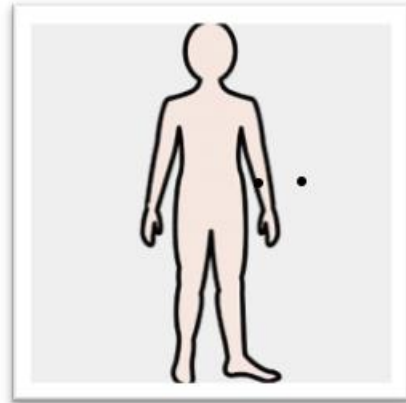
Oefening

En de rest van ons lichaam? Hoe zit het daarmee?

Ik wed dat er van ons lichaam veel dingen zijn waarvan we er zes hebben.

Zoeken jullie dat uit?

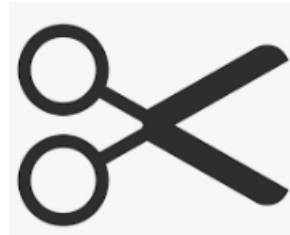
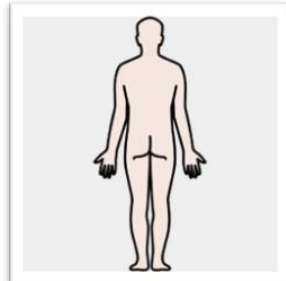
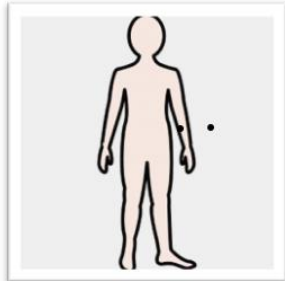
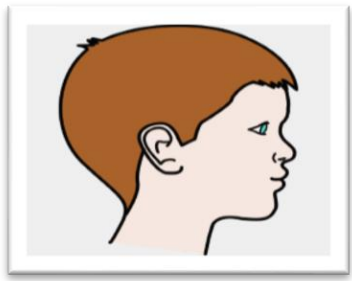

Bespreking

Oefening

LOTS	HOTS				
Onthouden	Begrijpen	Toepassen	Evaluëren	Analyseren	Creëren
					

- Sorteeroefening

										Meer dan 10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Bespreking:

Welke getallen komen niet voor?

Hoe zou dat eigenlijk komen?

Welke getallen komen veel voor?

Waarom zouden 2 en 5 redelijk veel voorkomen?

Dieren hebben heel vaak vier 'vingers', wij vijf. Is dat niet raar?

Waarover zou het gedicht gaan? Waarom denk je dat?
 De 1 en 2's op het jongetje: dat wisten we al. Maar: kijk eens naar de mevrouw? Wat zie je bij haar? (Allemaal drieën).

Hoeveel drieën zie je?

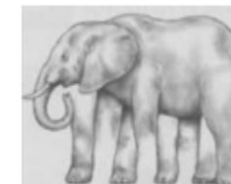
Waarom zouden er drieën op haar zijn getekend?
 Zou zij een lichaamsdeel drie keer hebben?
 En waarom zou de jongen een spin vasthouden?

- Stel je voor dat we drie armen, benen, ... hebben. in plaats van 2. Drie ogen, drie oren, ...
 Wat zou er dan beter lukken?
 Wat zou er minder goed lukken?

- We tekenen onszelf met drie ...

- Extra:

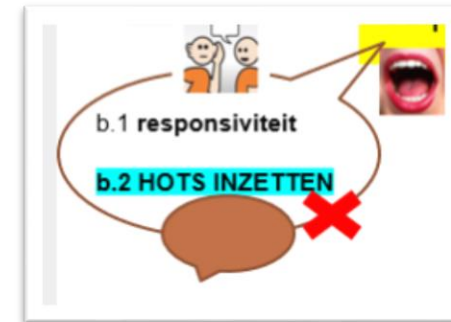
- Schermspel
- Beweging: drie benenspel
- Onmogelijke figuur; hoeveel poten heeft de olifant?

LOTS	HOTS				
Onthouden	Begrijpen	Toepassen	Evalueren	Analyseren	Creëren

Inhoud

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. **Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS**
 - 5.1 Deze vragen zijn HOT!
 - 5.2 Andere 'HOT' tactieken
6. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
7. Aan de slag!

Andere 'hots' tactieken

- Houd je van de **domme**. Hoe komt het nu dat ... Ik begrijp dat niet
- Zeg / doe iets **absurds** (Wat heb ik het warm. Ik trek snel een trui aan.)
- Zeg iets **prikkelends** (Meisjes kunnen alles beter dan jongens.)
- Creëer **problemen** – verwelkom problemen (De lijm is op. Wat nu? Oei, ik kan er net niet bij, wat nu?)

- Wees niet te snel tevreden. Zoek altijd **meerdere oplossingen**. (De lijm is op. Wat nu? Goed idee: we kunnen lijm halen bij juf Cindy. Maar wat als juf Cindy de lijm niet kan missen? .. Wat als geen enkele juf – meester de lijm kan missen? O ja, goed idee: dan kunnen we kleefband gebruiken. Maar wat als de kleefband op is? ...)

En nog:

- Soms komen de **kleuters zelf** met een vraag (Waarom is het gras zo nat? Het heeft toch niet geregend? / Jezus woont in de hemel hé? Waar is de deur van de hemel?): **grijp deze momenten – maak er tijd voor**
- Rooster tijd in voor gesprekken (klassikaal - groep – jij en 1 kleuter)
- Stimuleer ook gesprekken tussen kleuters onderling (zie verder).

• Oefening: welke hots?

NIEUW!!!

Veel en rijk taalaanbod geven

(bv. Je legt een pop in het poppenbedje en zingt een slaapliedje.)

Een responsieve luisterhouding aannemen

(bv. De kleuter vertelt dat zijn papa met de bus rijdt. Je kijkt de kleuter verwachtingsvol aan en wacht tot hij verder vertelt.)

Taalfeedback geven

(bv. Een kleuter wijst een foto aan en zegt 'boom'. Jij zegt: *Ja, die foto namen we toen we naar het bos gingen. Je ziet veel grote bomen!*)

Peerinteractie stimuleren

(bv. Jij zegt: *Kun jij aan Tine uitleggen hoe jij de deur open maakte met de sleutel?*)

Open vragen stellen en doorvragen

(bv. Jij vraagt: *Hoe heb je precies die hoge toren gemaakt?*)

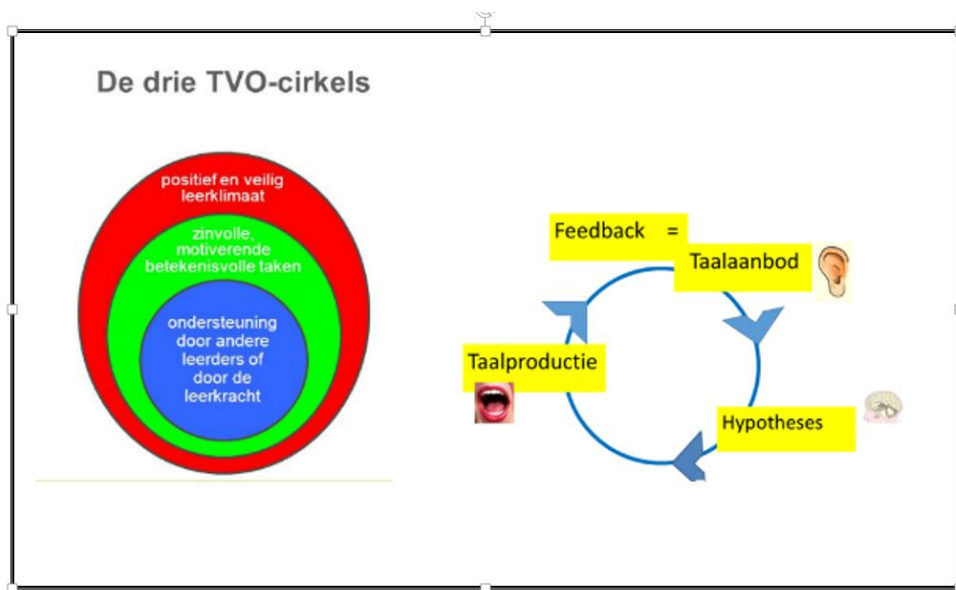
ONDERSTEBOVEN ACHTERSTEVOREN

OMGEKEERD HUIS IN AFFOLDERN

Veel info? → Jonge kleuters

Nadruk op taalaanbod, toch ook veel spreekkansen, LOTS zijn ok

Routines zijn ideale momenten, die passen bij ontwikkelingskenmerken van de jonge kleuter, om taal te leren en te ontwikkelen.

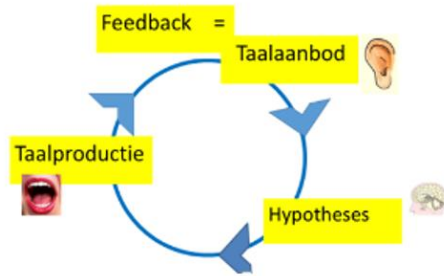
= = > Deel 2 van Minimaal Maxitaal: routines

Veel info → Oude kleuters

Maximaal megataal: deel 2:
enkele momenten in de klas
die wat schwing kunnen
gebruiken – veel kansen tot
taal en tot denken

De drie TVO-cirkels

Nadruk op
spreekkansen;
HOTS

Hoe kleuters met een beperkte woordenschat betrekken bij gesprekken?

<https://www.lowan.nl/po/taaldenkgesprekken/>

Taaldenkgesprekken

Zoek je naar activiteiten die nieuwkomers op hun eigen denkniveau aanspreken? En waar ze tegelijk veel taal van leren? Probeer eens een taaldenkgesprek. Een spannend probleem vormt het startpunt om samen na te denken en te praten. Ook met heel weinig Nederlandse taal kunnen leerlingen al meedoen!

Echte gesprekken voeren in de nieuwkomersklas

Met een klein groepje in gesprek. Het doel: een probleem oplossen. En ondertussen veel taal leren!

Leerlingen uitdagen: samen nadenken over een krachtige kwestie

Er is een tijger ontsnapt. wat nu?

URL

Inhoud

1. Opwarmertje
2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
5. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT**!
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
6. **Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren**
7. Aan de slag!

-
1. Sommige leeractiviteiten lenen zich bijzonder tot taaldenkgesprekken
 2. Maar alle leeractiviteiten zijn 'hot' te maken
 3. Rooster tijd in voor gesprekken
 4. Routines
 5. Hoeken
 6. Tussendoor: lig op de loer

Taal leren in authentieke contexten / Sardes. - Utrecht: Sardes, 2016.
- 57 p. - ISBN: 978-90-5563-125-4
Vindplaats Antwerpen: dg 2 taal
Vindplaats Turnhout: dg 2 taal

In deze Sardes Special Taal leren in authentieke contexten gaan de samenstellers op zoek naar een antwoord op de vraag welke authentieke situaties geschikt zijn voor taalstimulering. Blijft de kracht van een drama-, gym- of aardrijkskundeles intact wanneer je tijdens die lessen ook werkt aan taalstimulering? En welke rol spelen authentieke situaties in de aanpak van laaggeletterdheid? Aan bod komen: Taalrijke spelbegeleiding thuis en in de groep, Asielzoekerspeuters en taal, Thuis taal stimuleren met de VoorleesExpress, Taal in de gymles - gewoon lekker bewegen toch?, Vrijtijdslezen - een integrale stimulans voor de taalontwikkeling, Taalstimulering door kansen te grijpen, Discussiëren kun je leren!, De aanpak van laaggeletterdheid in een authentieke context.

Kant-en-klaar

Even denken... : denkgesprekken met kinderen / Bokkem, van; Velden, van der; Stege, van der. - Rotterdam: CED-Groep, 2014. - 72 p. - ISBN: 978-90-5819-162-5
Vindplaats Antwerpen: TAAL 1.11 even

'Even denken... Denkgesprekken met kinderen' is een herziene versie van het boek 'DGM in de praktijk, het handboek voor Denkstimulerende Gespreksmethodiek'. Het boek start met een korte achtergrond over de Denkstimulerende gespreksmethodiek.

Vervolgens worden 25 activiteiten uitgewerkt waarbij telkens suggesties worden gegeven voor denkvragen die prikkelen tot nadenken. Er zijn denkvragen op vier niveaus. De vragen op de hogere niveaus doen een beroep op de taal-denkontwikkeling. Voorop staat dat kinderen (2,5 - 5 jaar) plezier beleven aan de activiteiten. De bijbehorende 'Vragenlijst Denkprocessen' een diagnostische toets die kan gebruikt worden om de communicatievaardigheden van kinderen (4-7) te testen.

Even denken... : Vragenlijst denkprocessen / Schreiner; Boonstra; Stege, van der. - Rotterdam: CED-Groep, 2014. - vragenlijst (48 p. + 44 A4-toetsitems + 4 kaartjes met boom en blad, 9 kaartjes met kleding e.a. (in mapjes). - ISBN: 978-90-5819-310-0
Vindplaats Antwerpen: TAAL 1.11 even

Even denken Vragenlijst Denkprocessen biedt een diagnostische toets om de communicatievaardigheden van kinderen te testen. Het gaat hier niet om pure receptieve en productieve taalvaardigheden (taalbegrip en taalproductie) maar om taaldenkvaardigheden en talige cognitieve processen die van belang zijn om goed mee te kunnen in het onderwijs. Dit instrument geeft een indruk van de mogelijkheden van een kind om abstract te kunnen denken. De vragenlijst is genormeerd en gevalideerd. Even denken Denkgesprekken met kinderen is de bijpassende uitgave met uitgeschreven activiteiten en suggesties voor denkvragen op de vier niveaus. Wil je ook het denken van kinderen in stimuleren? Probeer dan een DenkBeeld uit door de 10 visuele modellen te downloaden. Of download het lesidee de Trein voor groep 1-2 (2 de en 3de kleuterklas).

DocAtlas Selectielijst Taaldenkgesprekken

Wat als kleuters tijdens het interactief voorlezen geen **interesse** hebben?

1. Sommige leeractiviteiten lenen zich bijzonder tot taaldenkgesprekken

- **Voorlezen** (in het bijzonder interactief voorlezen: interactie voor – tijdens – na):
zie vb. Max en de maximonsters
- **STEM-activiteiten** (aanrader: <https://stem-op-taal.be/>
volledig uitgewerkte STEM-cycli met extra aandacht voor taaldenken)
rond Fer de muis
- **WO, WI:** veel schooltaalwoorden, schoolse taalvaardigheden en denkkansen
- **GESPREKKEN:** voorzie in tijd in de week om in je thema taaldenkgesprekken te voeren

Visualiseren van taaldenkgesprekken?

2. Maar alle leeractiviteiten zijn 'hot' te maken

Houd de basisprincipes interactiekwaliteit en de vijf tools altijd in het achterhoofd.

Bv. Beeldende opvoeding

We ontwerpen een droomhol
zoals een kunstenaar

Bv. Lichamelijke opvoeding

Takken en stokken: beweging

2. Maar alle leeractiviteiten zijn 'hot' te maken

Onthaal, kalenders - zie Maximaal Megataal deel 2

Enkele ideeën:

Wat voor weer is het vandaag?

Wat gaan we doen vandaag? De daglijn

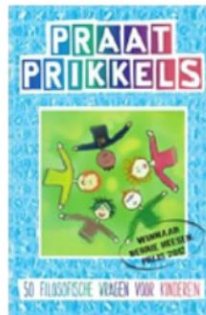
het onthaal bij meester Jef

'Er is geen enkel decreet dat bepaalt dat de kleuters 's morgens een half uur of langer moeten stil zitten en luisteren tijdens achtereenvolgens een onthaal, het optekenen van aanwezigheden, de kalenders aanvullen, een klassikale waarneming. Deze zaken kan je gerust spreiden over het dagverloop zodat de kinderen sneller aan de slag kunnen gaan en jij sneller kan gaan meespelen.' Juf Miet (Fournier, 2016)

3. Rooster tijd in voor gesprekken in je weekschema

Klassikale gesprekken
Gesprekken in groepjes
Één-op-één-gesprekken

Houd een arsenaal van
fijne vragen bij de hand

Praatprikkel : 50 filosofische vragen voor kinderen / Kemp, van; Schendel, van. - Groningen: Filosofiejuf, 2012. - 50 spelkaarten, 4 spelregelkaarten + 30 doorvraagkaarten. - ISBN: 978-90-819717-0-6
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.2 praa

Praatprikkel bevat 50 kaartjes met een filosofische vraag zoals 'is een sleutel die op geen enkel slot past wel een sleutel?' en 'wie is de baas van onze taal?'. Deze prikkelende vragen zetten kinderen aan het denken en geven zo een aanzet voor eens een ander gesprek, op school in de kring of thuis aan de keukentafel. Elke vraag kan meerdere filosofische thema's oproepen zoals waarheid, tijd, vriendschap, identiteit, gelijkheid, vrijheid, enz. Filosoferen stimuleert de denkvaardigheden, de creativiteit, sociale vaardigheden en de taalontwikkeling. De gespreksleider geeft de kinderen beurten om te antwoorden en tracht hen zolang mogelijk te stimuleren om verder te denken door hun antwoorden te bevragen. Op de bijbehorende website kunnen er doorvraagkaartjes gedownload worden.

Vraag maar / Damm. - Rotterdam: Lemniscaat, 2003. - 221 p. - ISBN: 90-5637-550-4
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.2 vraa

Vraag maar bevat meer dan honderd vragen, elk vergezeld van een afbeelding. Het is een verrassend ontdekboek vol vrolijke en speelse illustraties voor kinderen en ouders om samen te bekijken, over te fantaseren en filosoferen. De vragen zijn soms een beetje vreemd, soms provocerend, maar altijd zijn ze prikkelend.

DocAtlas: Selectielijst Taaldenkgesprekken

Het tussendoortje: kort en krachtig

4. Routines

Kleutergewijs.be

De blog over innovatie en onderzoek in kleuteronderwijs

Smakelijk! Taal stimuleren tijdens en rond de maaltijden

door Helena Taelman ⌚ 02/04/2020 📁 blog over onderzoek naar kleuteronderwijs

- **Praten over het persoonlijke en het sociale.** Bijvoorbeeld, praten over de relaties tussen de kinderen van de groep, praten over de familie thuis, weekendplannen, ...
- **Uitbreiden van de wereldkennis i.v.m. het voedsel.** Bijvoorbeeld, het voedsel beschrijven, bespreken hoe het voedsel was klaargemaakt, waar het vandaan komt.
- **Organiseren van het klasgebeuren.** Bijvoorbeeld, aandacht schenken aan handen wassen en andere acties die moeten gebeuren, vooruitblikken wat de kleuters straks zullen doen.

De drie thema's breng je best ongeveer even veel aan bod in de gesprekken.

Vraag: Hoe in hoeken interactie stimuleren

5. Hoeken

- Bied materiaal aan dat taal en communicatie uitlokt

Still uit filmpje leraar24 **Stimuleer het spel van kleuters met uitdagende speelhoeken**

Foto Eva Dierickx

Foto Eva Dierickx

Vraag: Hoe in hoeken interactie stimuleren?

5. Hoeken

- Bied materiaal aan dat taal en communicatie uitlokt

- Het is goed om 2 hoeken een interactiemogelijkheid te geven. Maak bijvoorbeeld een rekenhoek met een opdracht waarbij ze materiaal moeten gaan lenen, kopen of bestellen in de

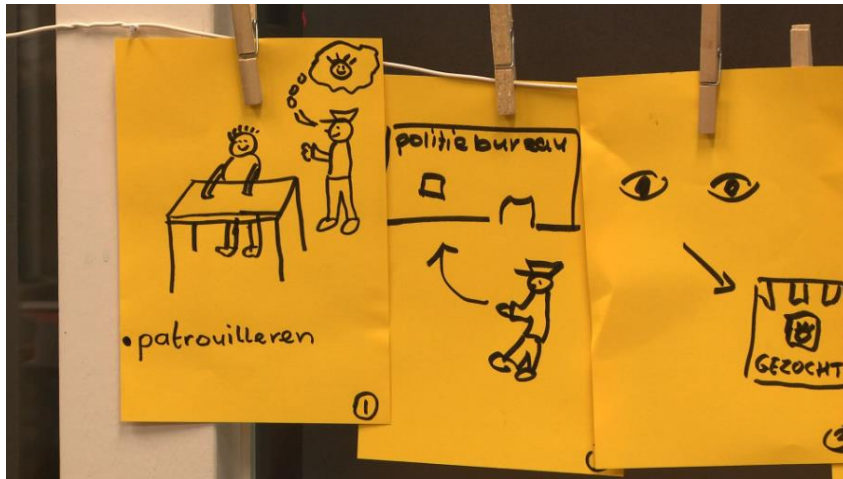
huishoek. De kinderen leren dat er verbanden zijn, leren de juiste vragen stellen en mee te denken met anderen in hun rol. Begeleiding of demonstratiespel is hier nog wel vaak een vereiste voor succes.

<https://www.digitaalspeciaal.nl/spelhoeken-en-begeleiding-2/>

Vraag: Hoe in hoeken interactie stimuleren

5. Hoeken

- Spelscripts stimuleren rollenspel

Jit: 'Speel je mee? Het werken met een spelscript' van Baekel-Kan & Van Duin (2008)

Foto uit leraar24 Hoe je met een spelscript het rollenspel van kleuters stimuleert

Still uit filmpje leraar24 Hoe je met een spelscript het rollenspel van kleuters stimuleert

Vraag: Hoe in hoeken interactie stimuleren

5. Hoeken

- Speel mee en benut gouden momenten

Meespelen verrijkt het spel

Als leraar kun je het spel van leerlingen verrijken door zelf mee te spelen. In de onderstaande video laat Wouterse zien hoe je het spelen met de handen naar een niveau hoger tilt door mee te spelen. Denk daarbij aan deze stappen:

- Respecteer het spel van het kind en sluit erop aan
- Spiegel het spel waardoor de leerling zich competent voelt en openstaat voor jouw interventie
- Verrijk het spel door bijvoorbeeld iets nieuws te introduceren of nieuwe taalbegrippen te gebruiken

Vraag: Hoe in hoeken interactie stimuleren

5. Hoeken

- Speel voor

Het demonstratiespel in onze klas.

Bij elk thema proberen we twee of drie situaties voor te spelen met de volwassenen. We plannen die het liefst in op maandag zodat de kinderen er de hele week nog op door kunnen fantaseren. We gebruiken materialen uit de hoek en gebruiken die bij het demonstratiespel in de kring of we zetten de bijvoorbeeld de complete verteltafel of zandtafel in het midden en spelen hiermee een situatie of verhaal voor (dit kan door 1 persoon gedaan worden). Het taal geven aan een verhaal is voor

<https://www.digitaalspeciaal.nl/spelhoeken-en-begeleiding-2/>

spelaanbod (hoe speel je nu dat je winkelt?)

taalaanbod (woorden die erbij horen)

<https://www.leraar24.nl/70137/spelstimulering-van-manipulerend-spel-naar-rollenspel/>

6. Tussendoor, lig op de loer

Dode momentjes: moppen om over na te denken

Bv.

Wat is het verschil tussen een tandarts en een juf?

Waarom moeten kabouters lachen als ze voetballen?

Moeder: "Heb je al nieuw water in de vissenkom gedaan, Saar?" Saar antwoordt: 'Nee, want ...'

Hoe herken je een domme piraat?

Ik kan door een muur heen lopen. Weet je hoe?

Wat gebeurt er wanneer je je tand in een glas water gooit?

Hoe noem je een schaap zonder poten?

Inhoud

1. Opwarmertje
 2. Belang van kwaliteitsvolle interactie
 3. Kwaliteitsvolle interactie: wat + tools
 4. *Zijsprong: enkele vragen rond wat te verwachten op welke leeftijd (moedertaalsprekers / meertaallerenden)*
1. Van interactie naar taaldenkgesprek: HOTS
 - 5.1 Deze **vragen** zijn **HOT!**
 - 5.2 Andere '**HOT**' tactieken
 2. Wanneer en hoe taaldenkgesprekken organiseren
 3. **Aan de slag!**

Evalueer deze sessie!

Vragen / opmerkingen

marlies.algoet@odisee.be

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfaJZbAnuxbhASDySIhagXYbGz8Zj5fZ-12brBfio1XDX_Dag/viewform